

sjónarmið

Tað eigur eisini at vera loyvt at tosa um skúla viðurskifti

Vit mugu eisini tora at tosa um eyðmar spurningar

– *Eingin orsök er at síggja trøll á alljósum degi, bert tí eg havi loyvt mær at mæla til eitt orðaskifti um framhaldsdeildina innan fólkskúlan, sigur Tórfinn Smith, býráðslimur í Havn*

Undirritaði loyvi sær herfyri at gera eina roynd til at taka upp orðaskifti um viðurskiftini í m.ø. framhaldsdeildina innan fólkskúlan í Havn. Eitt mál, sum mangan hevur verið tosað um, og sum mangar ymiskar meiningar eru um.

Hetta hevur fingið skúlaráðslimin Johan Samuelsen, sum sjálvur er royndur lærari, at gera sínar viðmerkingar, sum hann sjálvandi er meira enn væl komin til, men av tí, at viðmerkingar hansara byggja á fleiri misskiljingar og yvirtulkingar, fari eg at royna at greiða eitt sindur frá ætlanini við uppleggi mínum.

Upplægg til orðaskifti

Tá Johan Samuelsen longu í inganginum til greinina sigur, at uppskot er lagt fram í býráðnum um at flyta tær fyra verandi framhaldsdeildirnar, og savna tær á tí eina skúlanum, er hetta ikki beint. Einki uppskot er um nakað sum helst. Talan er ikki

um annað enn eitt upplegg til orðaskifti. Útgangsstøðið er at kanna, um til ber, at fáa eina betri virkandi framhaldsdeild í Havnar Kommunu, og um tað ber til at fáa meira burtur úr verandi skúla- og andrivsingarløgunum.

Í upplegginum verður eisini greitt sagt, at hetta er eitt mál, sum bæði er politiskt, fíggarligt og fakligt, og at allir relevantir partar eiga at verða hoyrdir áðrenn nakað verður gjørt. Mælt verður til, at ein arbeiðsbólkur verður settur at víðera spurningin saman við millum øðrum skúlaráðnum, skúlastjórum og lærarum. Tá hetta er gjørt, skal arbeiðsbólkurin leggja fram eitt álit, har høvuðssjónarmiðini hjá teimum ymskum partunum verða útgreinað. Tá ber til at siga, hvat víðari skal henda.

Við øðrum orðum er talan um alt annað enn eitt liðugt seymað uppskot, men bert um eitt grundarlag fyri einum orðaskifti.

Á býráðsfundinum, tá uppleggið varð lagt fram, legði eg stóran dent á, at tað er væl møgulegt, at vit koma til ta niðurstøðu, at lítil meining er við nakrari broyting yvirhøvur. Undir ongum umstøðum skal nakað broyast, um broytingin ikki hevur munandi batarnar við sær.

Tað dýrabarasta

Tað er tí eitt sindur hugstoytt tá Johan Samuelsen fær hetta upplegg til, at endamálið er bert fyri at broyta, og at "uppskotið" setir óneyðugar kílir millum lærarar á teimum ymskum skúlanum. Tað er eisini eitt sindur hugstoytt at síggja misteinkilgeranina í greinini, tá hann spyr um tað kanska eru heilt aðrar grundir sum leggja aftanfyri, tí her má einki fjalað, tí tað, sum vit hava við at gera, er tað dýrabarasta, sum vit eiga - børn okkara. Her má spælast við opnum kortum og "gambling" má vera forboðin í hesum máli, skrivur Johan.

– Sjálvandi skal einki broyast utan broytingarnar hava munandi batarnar við sær. Talan er í hesum førunum um eitt upplegg til orðaskifti, og alt annað enn eitt liðugt seymað uppskot, skrivur Tórfinn Smith, býráðslimur í Havn.
Mynd: Kalmar

At vit eru á einum øki, sum er tað dýrabarasta, sum vit eiga, kunnu vit ikki vera ósamdir um. Og tað er júst ein av høvuðssøskunum til at taka spurningin upp. Kunnu vit gera nakað enn betri fyri tað dýrabarasta vit eiga, – so eiga vit eisini at gera tað. At hetta er, sum Johan Samuelsen sigur, eitt eynt mál, eri eg fult greiður yvir, men fyri tann skyld eiga vit at kunna tosa um tað. Er tað ikki júst hetta – tey mongu eydu málini í samfelagnum – hálgeineyni, sum eingin má nerta, ein av orsökunum til, at samfelagið er vordit sum tað er? Eymt ella ikki, so fari eg kortini at loyva mær at taka málið upp til orðaskifti, og tað skal vera mín vón, at vit fáa eitt positivt og sakligt orðaskifti.

Ein betri 10. flokkur

Eg kann taka undir við nógvum av tí, Johan Samuelsen tekur fram í grein síni. Men serliga fegin eri um brotið har hann víðger 10. flokkarnar. Har verður millum annað sagt, at innan 10. flokkarnar finst ein góður møguleiki at skipa ein veruligan valskúla síðsta skúlaárið í fólkskúlahopi,

tí har eru bert 14 lógarkravdir tímar um vikuna, og tá liggur væl fyri at skipa fyri einum áhuga-verdum lærugreinavali hjá hvørjum tí einasta næmingi. Og jú størri næmingagrundarlagið er, jú størri valmøguleiki. Fyri tað næsta er hetta júst árið, tá næmingarnir í fólkskúlanum eru vornir skúlatroyttir við lít, og høvdu brúk fyri eini broyttari og øðrvisi skúlagongd hetta síðsta árið í fólkskúlanum. Johan Samuelsen leggur aftrat, at her er bara at fara til verka onkursvegna, og fáa skipað fyri sum frægst, so at havnarbørn fáa eitt spennandi og áhugavert ár, áðrenn tey siga fólkskúlanum farvæl.

Lokkandi tilboðini

Seinastu fimm árinu eru umleið 5.000 føroyingar farnir av landinum. Ein stóur partur eru ungfolk, sum fyri ein stóran part leita sær á dansk skúlar, eisini ungdomsskúlar og 10. flokkar. Litfögru og lokkandi brochururnar frá donskum ungdomsskúlam, eins og kunningarvitjanir í Føroyum av umboðum fyri tilfakar skúlar, tróta ikki.

Eg haldi ikki, at vit bert kunnu sita og hyggja at, meðan samfelagið verður drenað fyri tær frægstu kreftirnar. Kunnu vit bjóða okkara unga fólk enn betri tilboð enn vit hava í dag, eiga vit eisini at gera tað. Tað er okkara skylda.

Iesarabrøv

GAMALT skjal komið undan...

Nú hevði eg avgjørt ikki atlað mær at skriva meira slíkum viðvíkjandi. Tí... vit eru nakrar kvinnur, sum aftan á at hava rannsakað før oyska fjølmiðilin – hava roynt at gera vart við okkara hugsan um elastiskheit í »moralinum«, síðalærni, hjá okkara valds-harrum. Men vit kunnu akkurát tað sama »boxa« í eina dýnu.

Men so kom mær ein gulnaður, óupplatin bræv-jálvi frá 1941 í hendi.

3 norðmenn høvdu verið á vitjan í Kirkjubø hjá Jóannesi bónda, teir vóru á veg til Reykjavíkar og bjóðaðu sær til at taka eitt bræv við til døttur, id vóru búsettir har. – Kríggj. Men vit vóru ikki loyvd at senda úr Føroyum.

Men av eini ella aðrari orsök hava hesir norðmenn lagt hetta brævið eftir sær – eingin veit hvar – men í hvussu er var tað endað millum skjól, sum Heini Olsen, verkfrøðingur, fekk við at skráseta.

Heini og Kirsten, okkara góðu vinfolk, vóru ikki íiva –

hetta brævið geva vit Elini.

... Úr hesum brævi, sum Jóannes bóndi skrivaði 7/8 1941, máttu hesar reglur havt áhuga hjá føroyingum júst í dag.

Í politikki leggja vit fastir í donskum bondum enn, hvat so verður úr Føroyum tá bardagin helmar av. Vit royna hvat vi kunnu at eggja fólkið til at taka somu frælsu støðu sum Island. Nóg av fólkinum er soleiðis sinnad. Í hvussu so er, er tað danska amtmanneina-veldið sum nú er í Føroyum, ógvuliga illa dæmt yvirhøvur.

Ikki gingju meira enn 5 ár til vit við eini fólkaatkvøðu 14. september 1941 valdu loysing frá Danmark, men tá var Jóannes bóndi tíverri deyður ein góðan mánaða framanundan, og ikki áttu vit nóg djart fólki í Tinginum, id tordu at taka ábyrgdina av at stýra hesum lítila landi.

Høvdu vit tá havt nøkur reystmenn, hevði sæð annarleiðis út í Føroyum í dag, tí tá høvdu vit – uttan at havt Danmark at styðja okkum til – funnið út av hvussu stór orkan

var til at úbyggja landið – og eisini hvussu skjótt. (Ella høvdu vit tað? Nú kann eg vist aftur fara at boxa dýnunna).

Men óvist er, um eg ikki havi rætt, tí Landið var ríkt í 40-árunum, – um tað skrivur abbi aðra staðni í brævinum:

Manga staðni har menn rógva havróður hava teir fiskað væl, og nú prisurin er so ófórur, at tað ikki er sjáldsamt, at menn koma í 50 – 100 kr. í lut um dagin, og nú meðan tey nógvu skipini sigla við fiskum fiski til England og tjena ofort yvirhøvur, hava Føroyingar vunnit ein óstuligan hóp av peningum hesa farnu tíð.

Loyvi mær at prenta seinasta versió hjá Jóannesi bónda úr »Bóðar til tí allar tjóðir«:

Um nú nýggjar öldir liða, halt á somu leið vart starv at vit ikki lata víðar dugnaloyvi til hin ar, sum vit erdu fedrum av; tá skal lyftið, sum tú gav, allan aldur Føroyum tryggja føroyingum her at byggja.

Hesin føðilandsangurin er

skrivaður í 1905, av tí manni, sum eg haldi stríðdist við reinlyndi fyri landi og fólki, og hetta versió sigur alt, sum man annars kundi skrivað um... SMS'ir, Húsbúnar, Idé Hús, strandhotelliknandi sjúkrahús og røktarheim, o.s.fr., sum vit als ikki hava ráð at nýta, ... SEV, MYG, skattur, bankar, rentur, o.s.fr., sum vit als ikki hava ráð at gjalda, – alt tikið upp eftir donskum mýstri, har 5 mill. fólk og A. P. Møller eru at gjalda – vit eru bert 44.000.

Vit hava ikki hildið somu leið, dugnaloyvi man hava valdað, og tann óbetiliga vanlukkan ... Føroyingum er ikki longur tryggja her at byggja – og búgva.

Elin Dahl Johannesen

Suðuroyar Tjóðveldisfelag

Sunnudagin 23. apríl 1995 hevur Suðuroyar Tjóðveldisfelag sín næsta fund í røðini, sum miðar ímóti, at suðringar taka seg saman um at víðgera tey mál, id meira og meira tróðka á fyri at liviligari skal gerast í Suðuroynni. Fundurin verður í Vágs skúla.

Á seinasta fundi kom fram, at serliga Suður-oyggin stóð fyri tí størsta hóttafallinum í landinum, og at tað við verandi gongd verða ferri enn 100 kvinnur í burðardyggu árum í oynni um aldarskiftið.

Suðringar standa hvørjum øðrum næstir um at verja borg, og er tað tí sera umráðandi at lýsa teir møguleikar, id

eru fyri hondini og síðani at fara til verka, sigur felagið.

Fundurin sunnudagin verður skipaður sum almennur pallborðsfundur um landbúnað og ferðamannavinnu.

Tey, id leggja fyri, eru: Gunnar Bjarnason: Landbúnaðarpolitikkur Per Hansen: Ferðavinnu-møguleikar Bette Johansen: Hagalógin og ferðavinnu-viðurskifti Karin Brattaberg: Avrættini til plagg Arni Brattaberg: Møguleikarnir í Suðuroynni

Næsti fundur verður um ungdom og útbúgving.